

RUONIAI LIETUVOS TERITORINIUOSE VANDENYSE

Arūnas GRUŠAS

Lietuvos jūrų muziejaus Jūrų žinduolių ir paukščių skyriaus vėdėjas

Pavel KULIKOV

Lietuvos jūrų muziejaus muziejininkas biologas

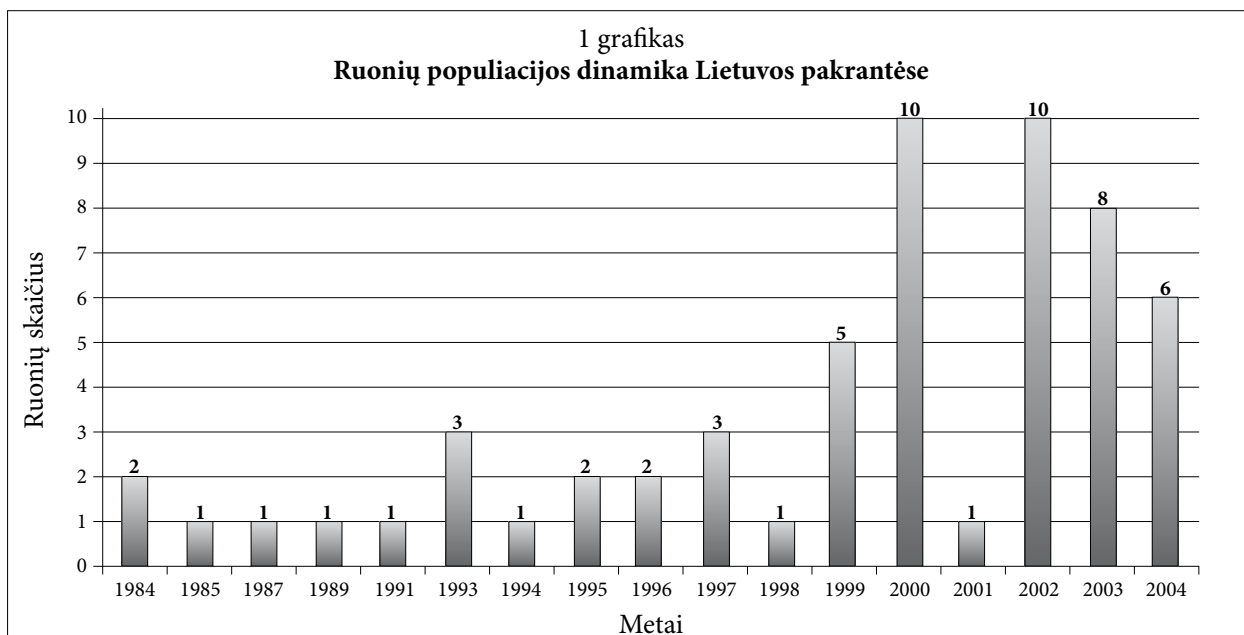
Lietuvos teritoriniai vandenys ir išskirtinė ekonominė zona aprėpia apie 7 tūkst. km² akvatoriją. Lietuvos vandenyse aptinkami pilkieji (*Halichoerus grypus*) ir žieduotieji ruoniai (*Phoca hispida*). Ir nors Lietuvai priklauso apie 100 kilometrų Baltijos jūros pakrantės, ruonius stebi ir veisia tik viena institucija – Lietuvos jūrų muziejus. Turimi duomenys nėra tikslūs, nes šie darbai vykdomi labiau visuomeniniu pagrindu negu moksliniu. Išsamiesiems moksliniams tyrimams nėra sudarytos sąlygos, trūksta finansavimo ir specialistų. Iki 1987 m. duomenys apie pastebėtus ruonius gauti iš monografijos „Lietuvos fauna“ ir surinkti iš senų pajūrio žvejų atsiminimų (1 priedas). Tačiau šie duomenys suteikia informaciją tik apie stebėjimo laiką (metus) ir vietas.

1990 m. duomenų apie ruonių populiacijos dydį, jų sveikatos būklę buvo bandoma gauti atlikus gyventojų, gyvenančių Baltijos jūros pakrantėje, anketi-

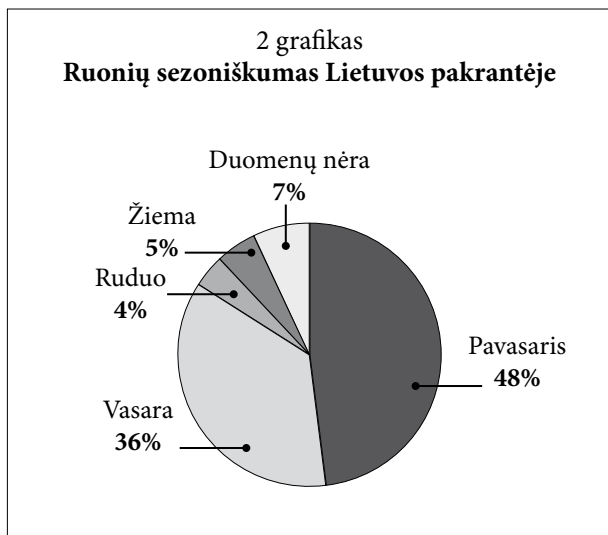
nę apklausą, bet šis būdas nepasiteisino, nes žmonės buvo pasyvūs pildydami anketas. Kitais metais buvo pasiūlytas kitoks būdas – apie Baltijos jūroje matytus ruonius pranešti telefonu. Tokią informaciją buvo prašoma suteikti ne tik žvejų, bet ir visuomenės. Tai buvo paskelbta laikraščiuose ir per televiziją. Taigi nuo 1991 metų pradėta gauti pirmieji duomenys iš žmonių (2 priedas). Tikrinant gautus duomenis stengtasi aprašyti ruonių stebėjimo vietas, biotopą, laiką, pagal galimybes – apytikslų kūno ilgį, elgsenos ypatumus.

Lietuvos teritoriniuose vandenyse ruoniai nuolat negyvena, o tik atplaukia kartu su migruojančiomis žuvimis. Todėl mes negalime pasakyti tikslaus gyvūnų skaičiaus. Tačiau remiantis gautais pranešimais ryškėja tendencija, kad paskutiniu metu ruonių mūsų pakrantėje gausėja (1 grafikas). Grafike pavaizduoti matytų gyvūnų ir rastų kritusių ruonių skaičiai 1984–2004 metais. Nepatikrinti duomenys neįtraukti.

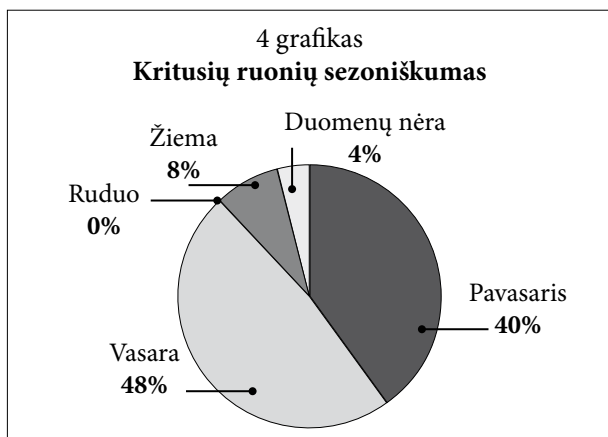
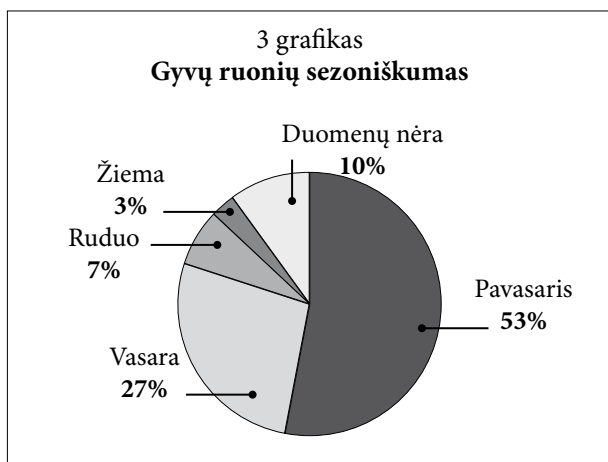
1 grafikas
Ruonių populiacijos dinamika Lietuvos pakrantėse

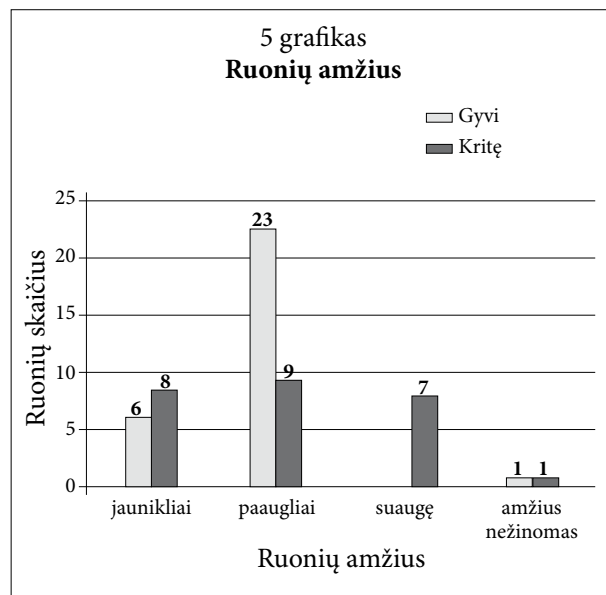
Dažniausiai ruoniai stebimi ankstyvą pavasarį, t. y. ruonių intensyvios migracijos metu (2 grafikas) po 1 ar 2, rečiau grupelėmis po 5. Grafike pavaizduoti matytų gyvų ir rastų kritusių ruonių skaičiai 1984–2004 metais.

Iš grafiko matyti, kad vasarą mūsų pakrantėje ruonių aptinkama taip pat neretai. Tačiau dažniausiai tai būna pavasarinio migravimo metu atsilikę ruoniai – kritę arba išsekę (3, 4 grafikai).

Tai būna lytiškai nesubrendę tų metų jaunikliai arba 2–3 metų amžiaus ruoniai (5 grafikas). Tai yra viena iš priežasčių, kodėl mūsų pakrantėse ruoniai vaikų neveda. Kita priežastis, mūsų manymu, – per intensyvi žmonių veikla priekrantės zonoje. Lietuvos pakrantės gulyklos priklauso ruonių populiacijos pakraščio gulyklų tipui. Jos negausios ir nestabilios. Jose pilkieji ruoniai nesudaro kolonijų, būdingų tipinėms Šiaurės Baltijos gulykloms prie Estijos, Suomijos ir Švedijos pakrančių. Jauni ruoniai migruoja į pagrindines Baltijos pilkųjų ruonių populiacijos gulyklas, kur susiformavus glaudiems socialiniams ryšiams, jose pasilieka. Tai rodo ir ruonių, paleistų į laisvę, pavyzdžiai.

Nuo 1991 m. 14 Lietuvos jūrų muziejuje gimusių ir iki vienerių metų paaugintų ruoniukų buvo paleista į Baltijos jūrą (3 priedas). Ruoniai buvo žymimi įvairiais būdais: plastmasiniais žymekliais ant užpakalinių galūnių, išdeginimu skystu azotu. Vienas iš šių ruonių buvo rastas negyvas Danijos pakrantėje. Dar vienas 1 metų patinėlis, užaugintas Lenkijoje, Helo biologinėje stotyje, buvo paleistas Lietuvos teritorijoje su radijo impulsų davikliu, kurio signalai vėliau buvo užfiksuoti Saaremo salų rajone, Estijoje, kur ruoniukas išbuvo visą vasarą.

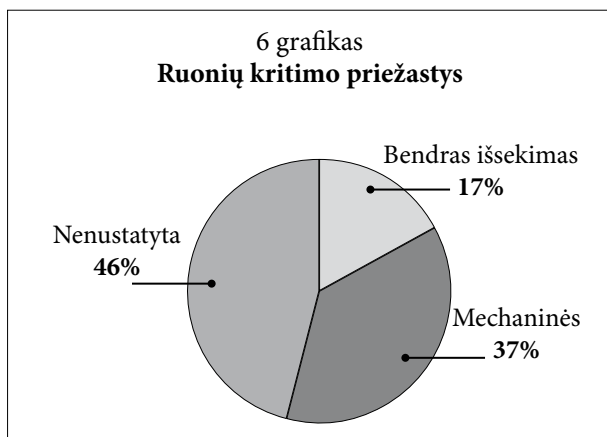
Spėjama, kad pagrindinė ruonių klajojimo priežastis – menki Lietuvos priekrantės žuvų ištekliai. Lietuvos ekonominės zonos žuvų bendriją formuoja toli migruojančios ar nuolat klajojančios žuvų rūšys. Jų kiekis priekrantėje, prie ruonių gulyklų, sezoniškas ir nepastovus. Apie ruonių mitybą Lietuvos priekrantėje sprendžiama tik pagal tinkluose apgautas žuvis.

Dažnai arčiau žvejybos barų įsikūrę ruoniai apgraužia į tinklus įkliuvusias menkes (5 pranešimai), strimeles, stintas (2). Pagal dažnai subjektyvius žvejų įvertinimus negalima spręsti apie ruonių suvartojamą žuvų kiekį ir padaromą žalą. Lietuvos jūrų muziejuje ruonis per dieną suėda iki 10 kg žuvų.

Ruonių kritimo priežasčių ir užsikrėtimo helmintais Lietuvoje netiria jokia institucija, tačiau 1999–2002 metais Žuvininkystės tyrimų laboratorija tyrinėjo žuvų apsikrėtimą parazitų lervomis, kurių galutiniai nešiotojai yra ruoniai.

Per 1914–2004 m. Lietuvos pakrantėje rasti 36 negyvų ruonių kūnai (4 priedas), iš jų 2 žieduotųjų ruonių ir 34 pilkųjų ruonių. Pagal dantų žymes daugelis jų buvo 1–2 ar 3 metų amžiaus. Ne visais atvejais buvo įmanoma nustatyti suaugusių ruonių kritimo priežastis (6 grafikas). Pagrindinės nustatytos suaugusių ruonių kritimo priežastys buvo: mechaninės (palūpyje įstrigę kabliukai, sukėlę sepsį; sulaužytos galūnės ar sulaužyta kaukolė; įsipainioję į tinklus ir paskendę) – 37%, išsekę – 17%. 46% ruonių kritimo priežasčių nustatyti nepavyko. Greičiausiai tai į tinklus papuolę atsitiktiniai laimikiai, vėliau žvejų išpainioti ir išmesti į jūrą. Trys iš jų turėjo pastebimas užsmaugimo žymes ties priekiniais plaukmenimis ar įstrigusias tinklo liekanas. Trys negyvų jauniklių kūnai rasti V–VII mėnesiais. Ruonikai buvo mėnesio ar daugiau amžiaus ir buvo < 50 cm ilgio. Visais atvejais kūneliai buvo gerai išsilaukę, su bendro išsekimo žymėmis. Rasti žvėreliai nesvėrė 12 kg. Spėjama, kad išsekimas grėsė ir rastiems gyviems pūkuotukams, jei jie nebūtų laiku paimti į Lietuvos jūrų muziejų ir dirbtinai maitinami.

Dabartiniu Baltijos jūros vystymosi laikotarpiu dėl aplinkos sąlygų ir besaikės žvejybos daugelio verslinių žuvų ištekliai sumažėjo. Nors Lietuvos teritorijos ekonominėje zonoje gyvena nedidelė ruonių popula-

cija, dažnai jie kelia žvejų nepasitenkinimą. Ruoniai išdrasko žvejų tinklus, suėda užkibusias menkes. Tikriausiai tai vyksta dėl per didelio žvejybos intensyvumo priekrantės zonoje (1 lentelė).

1 lentelė

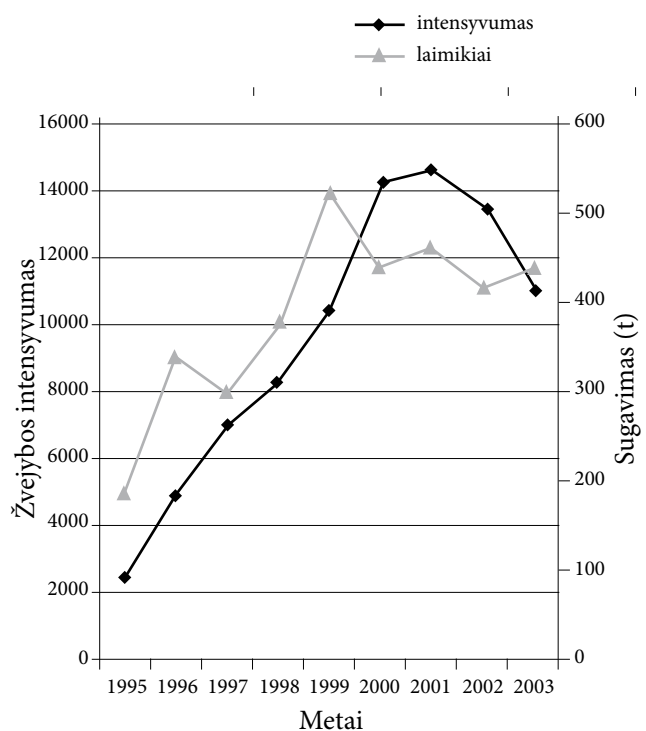
Žvejybos intensyvumo dinamika priekrantės zonoje

Metai	Bendras pastatytų tinklų ilgis per metus (km)
1995	2523,3
1996	4959,7
1997	6900,6
1998	8257,4
1999	10 490
2000	14 280
2001	14 682
2002	13 179
2003	10 995

Tai matyti ir 7 grafike.

7 grafikas

Bendro žuvų laimikio ir žvejybos intensyvumo dinamika priekrantėje 1995–2003 m.

2003 m. gausesni žuvų laimikiai priklausė nuo antrarūšių žuvų žvejybos intensyvumo padidėjimo. Ruonių pagrindinę mitybos bazę sudarančių žuvų (menkių, plekšnių, strimelių) ištekliai yra sumažėję (2 lentelė).

2 lentelė

Verslinių žuvų rūšių laimikiai 2002 ir 2003 m. Baltijos jūros Lietuvos priekrantėje ir jų palyginimas

Laimikis (t) 2002 m.								
Menkė	Strimelė	Upinė plekšnė	Uotas	Stinta	Starkis	Žiobris	Lašiša ir šlakys	Kitos
106,8	81,3	36,2	16,0	87,1	48,1	18,3	11,5	8,8
Laimikis (t) 2003 m.								
Menkė	Strimelė	Upinė plekšnė	Uotas	Stinta	Starkis	Žiobris	Lašiša ir šlakys	Kitos
104,2	57,6	22,6	10,7	197,1	24,9	13,7	4,1	7,0
Skirtumas (t) = (Laimikis (t) 2003 m. – Laimikis (t) 2002 m.)								
Menkė	Strimelė	Upinė plekšnė	Uotas	Stinta	Starkis	Žiobris	Lašiša ir šlakys	Kitos
-2,6	-23,7	-13,6	-5,3	110	-23,2	-4,6	-7,4	-1,8

Deja, Lietuvos žvejai neieško kompromiso ir žuvų gauda pigiausiais statomaisiais tinklais. Apie atbaidymo priemonės nėra net kalbos, tačiau reikalaujama iš

Vyriausybės kompensacijų už sugadintus tinklus. Jų manymu, ruoniais turi rūpintis tik Vyriausybė, kuriai ši tema yra neaktuali. ■

1 priedas. Literatūriniai duomenys apie stebėtus gyvus ruonius

Data	Vieta	Skaičius	Fakto apibūdinimas	A*	Lc/cm	Šaltiniai
1914	Šventoji	1	Šventojoje ruonis apkandžiojo rusų armijos kareivį.	?	?	Žvejų prisiminimai
1938–1939	Šventoji	1	Šventojoje nelaisvėje laikytas ruoniukas.	?	?	Skeiveris 2001
1954	Nida	5	Rugpjūčio 6 d. vakare jūroje atokiai nuo kranto stebėti penki ruoniai (trys jaunikliai ir du suaugėliai).	?	?	Gudelis 1954
1960	Nida–Juodkrantė	1	Stebėtas ilgasnukis ruonis.	?	?	Prūsaitė et al. 1990
1967	Juodkrantė	1	Stebėtas ilgasnukis ruonis.	?	?	Prūsaitė et al. 1990
1978	Juodkrantė	1	Stebėtas ilgasnukis ruonis.	?	?	Prūsaitė et al. 1990
1979	Nida Klaipėda	1	Stebėtas ilgasnukis ruonis.	?	?	Prūsaitė et al. 1990
		1	Ties Klaipėdos pietiniu molu stebėtas ilgasnukis ruonis.	?	?	Prūsaitė et al. 1990
1982	Klaipėda Klaipėda	1	Ties Klaipėdos pietiniu molu stebėtas ilgasnukis ruonis.	?	?	Prūsaitė et al. 1990
		1	Danės upėje stebėtas ilgasnukis ruonis.	?	?	Prūsaitė et al. 1990
1983	Juodkrantė Šventoji	1	Stebėtas ilgasnukis ruonis.	?	?	Prūsaitė et al. 1990
		1	Stebėtas ilgasnukis ruonis.	?	?	Prūsaitė et al. 1990
1984	Giruliai Klaipėda	1	Stebėtas ilgasnukis ruonis.	?	?	Prūsaitė et al. 1990
		1	Danėje stebėtas ilgasnukis ruonis.	?	?	Prūsaitė et al. 1990
1989	Preila	1	Stebėtas ilgasnukis ruonis.	h	< 120	Prūsaitė et al. 1990

2 priedas. Duomenys apie stebėtus gyvus ruonius

Data	Vieta	Skaičius	Fakto apibūdinimas	A*	Lc/cm	Šaltiniai
1987	Klaipėda	1	Pavasarij ant šiaurinio molo rastas ruoniukas. Muziejuje auginamas 15 metų. Galbūt tai buvo vietinis – vietoje gimęs.	j	< 50	A. Grušas (neskelbti duomenys)
1991	Kuršių marios	1	Gegužės mėn. Pabaigoje Kuršių mariose ties Juodkrante stebėta ruoniukė Magdė.	h	< 120	S. Jablonskis (žodinis pranešimas)
	Šventoji	1	Spalio mėn. stebėta Magdė. Prie Šventosios uosto molo ją maitino žvejai.	h		A. Grušas (žodinis pranešimas)
1993	Karklė	1	Balandžio 24 d. pastebėta jauna ilgasnukio ruonio patelė. Paimta į muziejaus baseiną. 1993 07 12 krito.	h	< 120	S. Jablonskis (žodinis pranešimas)
	Preila	1	Balandžio 10–12 d. telefonu pranešta apie ties Preila rastą ruoniuko jauniklį. Nuvykus į įvykio vietą jauniklio nerasta.	h	?	S. Jablonskis (žodinis pranešimas)
	Smiltynė	1	Liepos 11 d. jūroje netoli kranto ties Smiltynės gelbėjimo stotimi stebėtas pilkasis ruonis.	h	?	S. Jablonskis (žodinis pranešimas)
1994	Karklė	1	Pavasarij ant Žambės akmens stebėtas besišeriantis ilgasnukis ruonis.	h	80–100	G. Gražulevičius (žodinis pranešimas ir nuotrauka)
1995	Karklė	1	Balandžio mėn. pasieniečiai muziejui perdavė ilgasnukio ruonio jauniklį, kuris po 2 savaičių nugaišo.	j	< 50	A. Grušas (žodinis pranešimas)
	Nemirseta	1	Liepos 11 d. stebėtas 120 cm ilgio ruonis.	h	< 120	A. Grušas (žodinis pranešimas)
1996	Karklė–Melnragė	1	Gegužės–lapkričio mėn. (iki užšalant) Karklės ir Melnragės ruože nuolat sutinkamas (5 kartus) ir fotografuojamas tas pats pilkojo ruonio jauniklis.	h	110–130	A. Grušas (žodinis pranešimas ir nuotraukos)
1997	Nemirseta	1	Gegužės 11 d. matytas 130 cm ilgio ruonis (2 metų amžiaus).	h	< 130	G. Gražulevičiaus nuotrauka
1998	Melnragė–Karklė	1	1997–1998 m. vietiniai žvejai vasaros pradžioje ties Melnrage, Karkle, ties Plazės gamtiniu rezervatu, atviroje jūroje prie statomųjų tinklų matė plaukiojančius ruonius (7 pranešimai).	h	< 130	A. Grušas (žodinis pranešimas)
1999	Karklė	1	Kovo 24–27 d. ant Žambės akmens stebėtas besišeriantis ruonis Kryžiukas. Jaunas patinas.	h	< 120	R. Skeiveris (neskelbti duomenys, nuotrauka)
	Karklė	1	Birželio 9 d. stebėtas vienas (ko gero, tas pats) pilkojo ruonio šiųmetukas (17 pranešimų).	h	< 120	Vietiniai žvejai, poilsiautojai,
	Melnragė–Giruliai	1	Melnragės–Girulių paplūdimiuose pastebėtas plaukiojantis jūroje ir besiilsintis ant kranto ruonis.	h	< 120	A. Grušas (žodinis pranešimas, nuotrauka) Fotografuota A. Grušo, V. Vokietaičio, R. Skeiverio ir kt.

Data	Vieta	Skaičius	Fakto apibūdinimas	A*	Lc/cm	Šaltiniai
2000	Šventoji	1	Kovo mėn. ties Šventąja kelias savaites prie statomųjų tinklų stebėti plaukiojantys 1–3 ruoniai	h	<140	Jungtinio žvejų posėdžio 2000 03 24 protokolas
	Būtingė	1	Vienas ant Būtingės terminalo vamzdžio gulintis ruonis stebėtas ir rodytas per televiziją.	h	<140	A. Grušas (žodinis pranešimas)
	Šventoji	3?	3–5 ruoniai periodiškai stebėti Šventojoje ant bujų.	h	<140	Žvejų pasakojimai
	Melnragė–Giruliai	1	Balandžio–rugsėjo mėn. gauta 18 pranešimų apie, spėjama, tą patį smalsų ruoniuką Melnragės ir Girulių paplūdimiuose.	h	<120	A. Grušas (žodinis pranešimas)
	Smiltynė	1	Balandžio mėn., spėjama, kad tas pats 2 metų amžiaus ruoniukas (Kryžiukas) stebėtas ir fotografuotas Smiltynės paplūdimyje.	h	<140	A. Grušas (žodinis pranešimas)
	Giruliai	1	Rugpjūčio 9 d., spėjama, kad tas pats 2 metų amžiaus ruonis stebėtas ir fotografuotas Girulių paplūdimyje.	h	<140	K. Baranauskas, R. Skeiveris (nuotrauka)
	Palanga	1	Gruodžio 5 d. paplūdimyje stebėtas pilkasis ruonis.	h	<130	V. Vizgirdas (žodinis pranešimas)
2001	Smiltynė	1	Balandžio 5 d. Smiltynėje prie molo stebėtas ilgasnukio ruonio jauniklis (antrametis).	h	<140	A. Buiškys (žodinis pranešimas)
2002	Nida		Birželio 13 d. rastas ruoniukas (13 kg) su sužeistu ir išopėjusiu apatiniu žandikauliu. Išgydytas Lietuvos jūrų muziejuje	j	< 90	A. Grušas (žodinis pranešimas)
	Karklė		Birželio mėn. Karklėje žvejai tinklais sugavo du ruoniukus.	h	< 80	Žvejo pasakojimas A. Grušas (žodinis pranešimas)
	Klaipėda		Liepos 6–7 d. Klaipėdos sąsiauryje prie senosios Smiltynės perkėlos stebėtas jaunas ilgasnukis pilkasis ruonis.	h	< 120	E. Bacevičius (žodinis pranešimas)
	Lazdėnai		Liepos 30 d. Lazdėnuose, Nemuno pakrantėje, stebėtas jaunas metinukas ilgasnukis ruonis.	h	< 120	A. Grušas (žodinis pranešimas)
	Saaremo sala		Gegužės 31 d. vienas žymėtas ruonis (P-1 Adomas) stebėtas prie Saaremo salų.	h	< 120	A. Grušas (žodinis pranešimas)
	Karklė		Lapkričio 15 d. žvejai matė išlipusį į krantą ruonį.	?	?	A. Grušas (žodinis pranešimas)
2003	Giruliai	1	Balandžio 6 d. rastas nusilpęs ruoniukas Girulis. Išgydytas Lietuvos jūrų muziejuje.	j	< 90	A. Grušas (žodinis pranešimas)
	Palanga	1	Balandžio 8 d. rasta nusilpusi ruoniukė Palangutė. Išgydyta Lietuvos jūrų muziejuje.	j	< 90	A. Grušas
	Malkų įlanka	1	Birželio 7 d. rastas bejėgis ruoniukas su kraujuojančia žaizda ant nugaros. Muitininkai paleido jį atgal į marias.	h	?	

Data	Vieta	Skaičius	Fakto apibūdinimas	A*	Lc/cm	Šaltiniai
2004	Nida	1	Balandžio 8 d. marių pusėje prie krantinės stebėtas ruonio jauniklis. Gali būti, kad tą patį ruoniuką prieš savaitę matė prie laivų kapinyno.	j	?	Žodinis pranešimas
	Nerija 13 km	1	Balandžio 8 d. jūros pusėje, ties 13 km, stebėtas pilkasis ruonis, plaukiantis pietų link. Gali būti, kad tai vienas iš paleistų muziejaus ruonių.	j	<120	Žodinis pranešimas
	Būtingė	?	Kovo 8 d. žvejai tinkluose rado sudraskytų menkių.	?	?	Žvejų žodinis pranešimas
	Būtingė	?	Nuo balandžio mėn. pradžios iki birželio mėn. ruoniai draskė tinkluose menkes.	?	?	Žvejų žodinis pranešimas
2005	Nemirseta	1	Kovo 31 d. iš Nemirsetos į Lietuvos jūrų muziejų atgabentas nusilpęs pilkojo ruonio jauniklis. Patelė rasta krante.	j	Svoris 15,5 kg Ilgis 95	Karinis oro laivynas

* j – jauniklis, h – paauglys, ? – amžius nežinomas.

3 priedas. Į jūrą paleisti ruoniai

Data	Vieta	Kiekis	Fakto apibūdinimas	A*	Lc/cm	Šaltiniai
1991	Baltijos jūroje (3–4 km į pietvakarius nuo Klaipėdos miesto pietinio molo)	3	Gegužės 18 d. Baltijos jūroje, 3–4 km į pietvakarius nuo Klaipėdos, buvo išleisti trys Lietuvos jūrų muziejuje išauginti ilgasnukiai / pilkieji ruoniai: Magdė (4 metų su ženklų LH 1511), Galis (2 metų, Nr. LH 1510), Kopa (2 metų, Nr. LH 1509).	H	< 120	A. Grušas (neskelbti duomenys)
	Danijos pakrantė Baltijoje		Spalio mėn. Danijos pakrantėje rastas apiręs Galio (Nr. LH 1510) kūnas.	h		
1995	Gotlando sala	3	Į laisvę paleisti trys patelės (dvi gimusios 1994 m.) ir vienas patinas.	h	< 120	A. Grušas (neskelbti duomenys)
1996	Gotlando sala	2	Į laisvę paleisti du 1995 m. gimę ilgasnukiai ruoniai (patelė ir patinas)	h	< 120	A. Grušas (neskelbti duomenys)
2002	Nida	6	Gegužės 9 d. Nidos paplūdimyje paleisti šeši ruoniai su ant abiejų šonų kriogeniniu būdu padarytomis žymėmis ir su uodeginio peleko pamate implantuotais žymekliais: keturi Lietuvos ruoniai (L-1, L-2, L-3, L-4) ir du iš Lenkijos (P-1, P-2) P-1 ruoniui Adomui ant nugaros pritvirtintas radijo impulsų daviklis, sekamas per palydovinę sistemą.	h	< 120	A. Grušas (neskelbti duomenys)
2004	Klaipėdos miesto pietinis molas	2	Balandžio 6 d. prie pietinio molo nuo kranto paleisti du Baltijos pilkieji ruoniai: Gūsius (2 metų, su ženklų E2433), Girulis (1 metų, su ženklų E2432)	h	< 120	A. Grušas

4 priedas. Duomenys apie kritusius ruonius

Data	Vieta	Skaičius	Radinio apibūdinimas	A*	Lc/cm	Šaltiniai
1923	Lampėdžiai	1	Nemune, ties Lampėdžiais, išmestas ilgasnukis/pilkasis ruonis.	a	2,5 m, 300 kg	Ivanauskas 1973
1932	Šventoji	1	Šventojoje ant kranto išmestas ruonis.	a	ilg. 300 cm, 7–8 cnt	Gudelis 1969, nuotraukos reprodukcija Skeiveris 2001
1963	Preila–Pervalka	1	Tarp Preilos ir Pervalkos pajūryje rastas negyvas ilgasnukis ruonis.	a	?	Skeiveris ir kt.
1969	Juodkrantė–Melnragė	1	Juodkrantės–Melnragės ruože stebėtas negyvas ilgasnukis ruonis.	a	?	Prūsaitė et al. 1990
1976	Pervalka	1	Pervalkoje rastas negyvas ilgasnukis ruonis.	a	?	Prūsaitė et al. 1990
	Nida	1	Nidoje rastas negyvas ilgasnukis ruonis.	a	?	Prūsaitė et al. 1990
1983	Pervalka	1	Ties Pervalka rastas negyvas ruonis.	a	?	Prūsaitė et al. 1990
1985	Šventoji	1	Šventosios pakrantėje rastas negyvas ilgasnukis ruonis.	a	?	Prūsaitė et al. 990
1996	Smiltynė	1	Liepos mėn. Smiltynės paplūdimyje rastas apiręs pilkojo ruonio patino kūnas.	a	180	A. Grušas (žodinis pranešimas)
1997	Karklė	1	Birželio 4 d. paplūdimyje rastos irstančio ruoniuko liekanos.	j	50	R. Skeiveris (neskelbti duomenys)
	Karklė	1	Birželio 5 d. į tinklus papuolė žieduotojo ruonio jauniklis. Jis buvo 50 cm ilgio. Ruoniukas kurį laiką laikytas Jūrų muziejuje. Kitą dieną nuo bendro išsekimo nugaišo.	j	<50	A. Grušas (neskelbti duomenys, fotografija)
1999	Nemirseta	1	Birželio 19 d. rastas negyvo pilkojo ruonio jauniklio kūnas (besišeriančiu kailiu)	h	90	R. Skeiveris (neskelbti duomenys) V. Dirmeikis (žodinis pranešimas)
	Šventoji	1	Vasarą rastas kritusio ruonio kūnas.	h	?	
2000	Karklė	1	Vasario mėn. į tinklus pakliuvo ir paskendo jaunas ruonis. Nudirtas kailis.	h	100	A. Želvys (žodinis pranešimas)
	Juodkrantė	1	Gegužės 26 d. rastas kritęs 3–4 metų amžiaus ruonio patinas. Palūpyje įstrigęs kablys sukėlė sepsį.	a	156, apimtis 60 ?	Nuotrauka
	Karklė	1	Gegužės 29 d. pakrantėje rastas negyvas pilkasis ruonis (šiųmetukas).	h	< 140	A. Grušas
	Preila	1	Rugpjūčio 8 d. rastas 120 cm ilgio, 2–3 metų amžiaus apiręs ruonio kūnas.	a		G. Gražulevičiaus nuotrauka
2002	Palanga	1	Vasario 27 d. į tinklus ties Palanga įkliuvo ir paskendo ruonio jauniklis. Kailis nudirtas, mėsa suvalgyta.	h	100	A. Želvys (žodinis pranešimas)
	Šventoji	1	Gegužės 16 d. rastas išsekęs negyvo ruonio patinėlio kūnas.	j	< 60	A. Želvys (žodinis pranešimas)
	Melnragė	1	Gegužės 31 d. paplūdimyje, 500 m nuo molo, rastas apiręs 3 metų ruonio patelės kūnas.	h	< 140	A. Grušas (nuotrauka)
	Karklė	1	Rastas negyvas ruoniukas su suknežinta kaukole.	h	< 90	A. Urbis (žodinis pranešimas)
	Pervalka	1	Birželio 30 d. rastas ruonio jauniklio kūnas su sulaužytais priekinėmis galūnėmis.	h	110	A. Grušas (žodinis pranešimas)

Data	Vieta	Skaičius	Radinio apibūdinimas	A*	Lc./cm	Šaltiniai
2003	Pervalka	1	Kovo 24 d. rastas negyvo ruoniuko kūnas.	j	?	G. Gražulevičius (nuotrauka)
	Karklė	1	Balandžio 11 d. prie Olando kepurės rastas negyvo jauniklio kūnas.	j	ilg. 95 cm, ap. 55 cm	A. Grušas (žodinis pranešimas, nuotrauka)
	Karklė	1	Balandžio 11 d. prie Olando kepurės rastas negyvo suaugusio ruonio kūnas.	a	ilg. 165 cm, ap. 104 cm	A. Grušas (žodinis pranešimas, nuotrauka)
	Būtingė (200 m nuo Lietuvos sienos)	1	Gegužės 29 d. rastas negyvo suaugusio ruonio patino kūnas, sutrupintas apatinis žandikaulis.	a	ilg. 190 cm	A. Grušas (žodinis pranešimas, nuotrauka)
	Malkų įlanka	1	Birželio 14 d. ten pat rastas negyvas žieduotojo ruonio (<i>Phoca hispida</i>) jauniklis, kurį birželio 7 d. buvo aptikę uosto muitininkai.	h	<90	A. Grušas (žodinis pranešimas, nuotrauka)
	Juodkrantė	1	Liepos 10 d. rastas apiręs suaugusio ruonio kūnas.	a	ilg. 120 cm, pl. 70 cm	G. Gražulevičius
2004	Nida	1	Kovo 18 d. Nidos paplūdimyje rasta negyva suaugusi pilkojo ruonio patelė.	a	ilg. 216 cm, pl. 100 cm 45 kg	G. Gražulevičius
	Nida	1	Gegužės 1 d. rastas įsipainiojęs į tinklus negyvas ruonis. Rūšis nežinoma.	j	?	Žvejų pranešimas
	Preila	1	Gegužės 14 d. Preilos paplūdimyje rastas negyvas ruonis.	?	apie 60 kg,	Žvejų pranešimas
	Palanga	1	Gegužės 21 d. Palangos paplūdimyje rastas negyvas ruonis, patinėlis. Manoma, kad pakliuvo į tinklus.	?	ilg. 100 cm	Palangos veterinarinės tarnybos pranešimas
	Nida	1	Birželio 17 d. 4 km nuo valstybinės sienos rasta negyva pilkojo ruonio patelė.	j	ilg. 120 cm	Nidos girininkija
	Nida	1	Birželio 17 d. 8 km nuo valstybinės sienos rastas negyvas ruonis.	?	?	G. Dikšas
	Pervalka	1	Liepos 7 d. rastas vienerių metų ruonis (<i>Halichoerus grypus</i>). Panašu, kad nušautas.	j	ilg. apie 120 cm	Nidos girininkija G. Dikšas G. Gražulevičius
	Karklė	1	Koordinatės 55°29'; 21°04'; Liepos 4 d. gauta nepatikrinta informacija, kad prie Olando kepurės guli negyvas ruonis.	?	?	Pranešimas
2005	Karklė	1	Kovo 24 d. Tinkluose rastas prigėręs pilkojo ruonio jauniklis.	j	?	E. Paplauskas
	Palanga	1	Balandžio 15 d. krante rastas nusilpęs pilkojo ruonio jauniklis. Neišgyveno.	j	ilg. 70 cm 8 kg	Aplinkos agentūra
	Juodkrantė	1	Balandžio 22 d. už Juodkrantės rastas pilkojo ruonio jauniklis. Išsiaiškinta, kad prigėrė tinkluose.	j	?	Aplinkos agentūra

* j – jauniklis, h – paauglys, a – suaugęs, ? – amžius nežinomas.

SEALS IN THE LITHUANIAN TERRITORIAL WATERS

Arūnas GRUŠAS, Pavel KULIKOV

In the Lithuanian territorial waters grey seals (*Halichoerus grypus*) and ringed seals (*Phoca hispida botnica*) dwell. Although Lithuanian coastal water extends to 100 km, only the Lithuanian Sea Museum observes and breeds seals. Due to the fact that the observations are made more on a voluntary basis than of scientific study, the results of the observations are not precise. There are no proper conditions for scientific study as we lack of financial funding and specialists.

Since 1991, 14 young seals born at the museum and raised till the age of one year have been set free in the Baltic Sea. All seals are marked. One of them

was found dead on the coast of Denmark. One of them was observed near the Saaremaa Island. The examples evidence that our seals do not stay in the Lithuanian territorial waters but travel to the North.

During the period from 1914 to 2004, 36 seals were found on the Lithuanian seashore (34 grey seals and 2 ringed seals). The main determined causes of death of adult seals have been: mechanical (they are caught in fishing nets, are shot or get sepsis from contamination by fishing hooks) - 37%; exhaustion - 17%. In 46% of cases, the cause of death could not be determined.